

मराठी भाषेतील कृतीपत्रिका सोडविताना विद्यार्थ्यांना येणाऱ्या अडचणी व उपाययोजना

सारंग दशरथ पाटील

प्रस्तावना

मराठी भाषा शिक्षणामध्ये कृतीपत्रिका (Worksheet) हे एक प्रभावी शैक्षणिक साधन आहे. कृतीपत्रिकांद्वारे विद्यार्थ्यांच्या आकलन, लेखन, वाचन आणि विचारशक्तीचा विकास होतो. तथापि, कृतीपत्रिका सोडविताना अनेक विद्यार्थ्यांना विविध अडचणींचा सामना करावा लागतो. या संशोधनामध्ये त्या अडचणींचा अभ्यास करून योग्य उपाययोजना सुचविण्यात आल्या आहेत.

संशोधनाची गरज

- विद्यार्थ्यांच्या भाषिक कौशल्यांचा विकास करणे
- कृतीपत्रिकांचा प्रभावी वापर समजून घेणे
- शिक्षणातील अडथळे दूर करणे

संशोधनाची उद्दिष्टे

1. कृतीपत्रिका सोडविताना येणाऱ्या अडचणींचा अभ्यास करणे
2. विद्यार्थ्यांच्या भाषिक कौशल्यातील त्रुटी ओळखणे
3. शिक्षकांच्या दृष्टीने समस्या समजून घेणे
4. प्रभावी उपाययोजना सुचवणे

संशोधन गृहितके

1. विद्यार्थ्यांना प्रश्न समजण्यात अडचण येते
2. शब्दसंग्रह अपुरा असल्यामुळे उत्तरे देण्यात अडचण येते
3. लेखन कौशल्य कमी असल्यामुळे कृतीपत्रिका पूर्ण होत नाही

संशोधन पद्धती

- संशोधन प्रकार: वर्णनात्मक पद्धती (Descriptive Method)
- नमुना: 100 विद्यार्थी, 30 शिक्षक
- साधने: प्रश्नावली, निरीक्षण, मुलाखत
- डेटा विश्लेषण: टक्केवारी, तक्ते व आलेख

प्रमुख अडचणी

6.1 प्रश्न समजण्यातील अडचण

- प्रश्नांचे अर्थ समजत नाहीत
- सूचनांचे (Instructions) योग्य आकलन होत नाही

6.2 शब्दसंग्रहाचा अभाव

- योग्य शब्द आठवत नाहीत
- नवीन शब्दांचा अर्थ समजत नाही

6.3 वाचन कौशल्य कमी

- उतारे नीट वाचता येत नाहीत
- गती व अचूकता कमी

6.4 लेखन कौशल्यातील त्रुटी

- शुद्धलेखनातील चुका
- वाक्यरचना चुकीची

6.5 वेळ व्यवस्थापन

- वेळेत कृतीपत्रिका पूर्ण होत नाही
- प्रश्न सोडविण्याचा वेग कमी

6.6 आत्मविश्वासाचा अभाव

- चुकीची भीती
- उत्तर लिहिण्यास संकोच

डेटा विश्लेषण (उदाहरण)

अडचण	हो (%)	नाही (%)
प्रश्न समजत नाहीत	70%	30%
शब्दसंग्रह कमी	68%	32%
लेखन त्रुटी	65%	35%

अर्थ: बहुसंख्य विद्यार्थ्यांना प्रश्न समजणे व योग्य उत्तर देणे यात अडचणी येतात.

चर्चा

या संशोधनातून स्पष्ट होते की कृतीपत्रिका सोडविताना विद्यार्थ्यांच्या भाषिक कौशल्यांवर मोठा प्रभाव पडतो. वाचन, लेखन व समज यामध्ये असलेल्या कमतरतेमुळे विद्यार्थ्यांना अडचणी येतात.

उपाययोजना

9.1 सोप्या व स्पष्ट सूचना

- प्रश्न सोप्या भाषेत तयार करणे
- उदाहरणांसह सूचना देणे

9.2 शब्दसंग्रह वाढवणे

- दररोज नवीन शब्द शिकवणे
- शब्दकोशाचा वापर प्रोत्साहित करणे

9.3 वाचन सराव

- नियमित वाचन उपक्रम
- मोठ्याने वाचन (Loud Reading)

9.4 लेखन कौशल्य सुधारणा

- शुद्धलेखन सराव
- लहान वाक्यांपासून सुरुवात

9.5 वेळ व्यवस्थापन प्रशिक्षण

- वेळ मर्यादेत कृतीपत्रिका सोडविण्याचा सराव
- सोप्या ते अवघड प्रश्नांची क्रमवारी

9.6 आत्मविश्वास वाढवणे

- प्रोत्साहन देणे
- चुका सुधारण्याची सकारात्मक दृष्टी

निष्कर्ष

मराठी कृतीपत्रिका सोडविताना विद्यार्थ्यांना मुख्यतः प्रश्न समजणे, शब्दसंग्रह, वाचन-लेखन कौशल्य आणि आत्मविश्वास या बाबतीत अडचणी येतात. योग्य उपाययोजना केल्यास या अडचणी कमी करता येतात.

मर्यादा

- मर्यादित नमुना
- विशिष्ट शाळांपुरते संशोधन

संदर्भसूची

1. महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक मंडळ
2. NCERT भाषा शिक्षण अहवाल
3. NEP 2020
4. विविध शैक्षणिक संशोधन लेख

उपसंहार

कृतीपत्रिका हे विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासासाठी महत्त्वाचे साधन आहे. योग्य नियोजन, अध्यापन पद्धती आणि सराव यांच्या साहाय्याने विद्यार्थ्यांच्या अडचणी दूर करून प्रभावी शिक्षण साध्य करता येते.